

L'ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS DE CATALUNYA (1985-1993)

R. Alberch, M. Canela, M. Casademont

N. Castells, M. Luengo, C. Martínez

L. Pagarolas, A. Rodón, M. Taxonera

1. *Fundació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya, Arxius i Arxivística a Catalunya*

A diferència d'altres països amb una major tradició arxivística, a Catalunya ha calgut esperar el darrer procés democràtic i de descentralització político-administrativa per iniciar l'establiment d'un model arxivístic propi. Fins aleshores, l'estructura arxivística catalana responia a un model centralitzat d'abast estatal. La consolidació del mapa autonòmic ha comportat una recuperació de la consciència social i de la personalitat històrica i cultural i, com a conseqüència, l'evidència de dotar els nostres arxius de millores quant a mitjans tècnics, materials i humans.

Directament relacionat amb aquest fenomen, ha anat en augment la necessitat de professionals cada cop més qualificats per poder materialitzar i atendre aquesta estructura naixent. I, de forma paral·lela, s'ha produït la irrupció de joves professionals, provinents en la seva majoria del món universitari dels anys de la transició, els quals, amb un cert bagatge tècnic inicial, han connectat fàcilment amb aquesta demanda i han estat capaços de dinamitzar el sector.

Per tant, sembla evident que l'establiment i la paulatina consolidació d'un sistema arxivístic propi al redós de l'afer-

mament de l'estat de les autonomies, la progressiva sensibilització de les diferents administracions i institucions implicades, i el nombre creixent de persones amb voluntat, preparació i inquietud professional han estat les bases i el fonament de la constitució de les Associacions d'Arxivers. A hores d'ara, la tendència de cada comunitat autònoma a dotar-se d'una associació específica que fomenti i impulsi el sector és ja indeturable.

Així, l'empenta inicial catalana (1985) ha actuat com a esperó per a les comunitats d'Euskadi, Castella-Lleó, Andalusia, Astúries, València, Extremadura, Illes Balears i Canàries, de manera que estem assistint a un canvi transcendental en el panorama arxivístic estatal. Aquestes entitats tindran, doncs, com a finalitats bàsiques, representar els arxivers, servir de mitjà de comunicació, formació i intercanvi professional i, al capdavant, aglutinar el sector i servir de marc de referència en el procés de definició i consolidació de la professió.

L'estructura associativa del sector es limità durant molts anys, a Catalunya, a l'existència d'una delegació de l'ANABA, associació d'àmbit estatal que engloba arxivers, bibliotecaris i arqueòlegs –i més recentment documentalistes–. En començar la dècada dels vuitanta, es feren diversos intents per donar entitat pròpia a la delegació, tot i mantenir el lligam federatiu amb la resta de l'Estat espanyol. Tanmateix, aquestes gestions no

reeixiren per diverses causes, com per exemple la creació de l'Associació de Bibliotecaris, i s'arribà així a la dissolució de la Delegació, de manera que gairebé la totalitat dels arxivers catalans restaren sense un marc propi que els agrupés.

I precisament en aquests anys es donaren les primeres normatives catalanes encaminades a la formació d'una estructura arxivística, davant la inexistència d'una administració específica delegada, susceptible d'ésser traspassada. El mateix 1980 es crearen el Servei d'Arxius i la Comissió Assessora i, poc després, l'Arxiu Nacional de Catalunya, alhora que en els anys següents es procurà regular la normativa de vigilància i control, necessària per al correcte desplegament del sistema, fins arribar a la promulgació de la Llei d'arxius de 1985.

Els municipis tampoc no foren aliens a aquest desvetllament, amb l'assumpció de la seva responsabilitat explícita en matèria de recuperació, conservació i difusió del patrimoni documental, recollida en les lleis de règim local, i amb la dignificació dels fons documentals en tots els aspectes. Per la seva banda, els arxius eclesiàstics comptaven ja amb una certa tradició arxivística, per bé que ara es renovaren i modernitzaren. Alhora, es crearen i salvaren tipus d'arxius i centres documentals fins aleshores no considerats, com els d'empreses i altres entitats, com igualment augmentava la conscienciació sobre els arxius patrimonials, que es comencen a dipositar als arxius públics per assegurar-ne la seva perdurabilitat.

Com a expressió d'aquest desvetllament i, alhora, de la manca realment sentida d'un marc que agrupés el col·lectiu

professional, el 1982 s'inicien les converses per a la creació d'una associació. Tanmateix, no és fins al 22 de gener de 1985 que se celebra la primera reunió, de la qual sorgí una Comissió Gestora encarregada de dur a terme la constitució i la legalització de l'Associació i de redactar els estatuts. I el dia 14 de maig de 1985 tingué lloc l'Assemblea fundacional de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC), amb assistència d'una cinquantena d'arxivers, els quals aproven els estatuts i signen l'acta fundacional. El dia 28 de maig, per Resolució del Director General de Dret i d'Entitats Jurídiques, l'Associació queda inscrita en el Registre i legalitzada. I, amb l'elecció de la primera Junta Directiva, el 25 de juny del mateix any 1985, comença el funcionament ordinari de l'Associació d'Arxivers de Catalunya.

2. *Objectius, prioritats i estructura organitzativa*

Des del punt de vista estatutari, l'Associació d'Arxivers de Catalunya té per objectiu fundacional vetllar per la millora dels arxius i dels interessos dels arxivers de Catalunya.

Així, les finalitats explícites de l'AAC rau en la potenciació de la figura professional de l'arxiver, en la defensa dels seus drets legítims i dels seus interessos corporatius, en la promoció de tota mena d'activitats de tipus cultural i tècnic, que ajudin a millorar la competència i formació dels associats, tot fomentant la interrelació i l'intercanvi de punts de vista i experiències entre els professionals del sector. A més, afirmar i reivindicar l'espai que correspon al sector arxivís-

tic, netament diferenciat de les disciplines properes, i fomentar la defensa i salvaguarda del patrimoni documental, en col·laboració amb totes les institucions públiques i privades que hi tinguin interès i competència.

El context polític, social i econòmic que ha determinat l'evolució del nostre país en els darreres quinze anys, ha potenciat el paper dels arxius, la recuperació dels testimonis de les nostres arrels històriques. En aquesta situació, es produeix una creixent dignificació dels fons documentals de les administracions i un impuls en la valoració del paper dels arxius en el món de la cultura i de la gestió administrativa.

Tot això ha contribuït a fer sentir, cada vegada amb més força, la necessitat d'una organització que aplegués la totalitat del sector, per tal de col·laborar en el projecte col·lectiu de bastir un sistema arxivístic modern i funcional a Catalunya.

D'una forma congruent, l'AAC s'organitza a partir de l'Assemblea General, òrgan suprem de l'Associació, que es compon de tots els socis, numeraris, adherits i institucionals. Els socis numeraris, a qui correspon en exclusiva la facultat d'elegir i ser elegits per als càrrecs de govern, estan vinculats a l'exercici de la professió. Els socis adherits es corresponen amb totes les persones que, interessades pel món dels arxius, desitgin col·laborar amb les finalitats de la nostra associació i alhora gaudir dels seus avantatges. Poden ser individuals i institucionals. En aquest darrer cas, es comprometen a col·laborar en major mesura en el sosteniment econòmic de les finances socials.

El govern quotidià dels afers de l'Associació és desenvolupat per la Junta

Directiva, elegida per l'Assemblea General per un període de 4 anys i composta per un president, un vice-president, un secretari, un tresorer i cinc vocals.

A un darrer nivell, hom pot acordar la constitució dels grups de treball, amb autonomia funcional i econòmica, que interessin l'Associació.

3. Composició de l'Associació, suports i finançament

L'AAC es constituí, el maig de 1985, a l'entorn d'una cinquantena de professionals del món de l'arxivística catalana, els quals desenvolupaven el seu ofici en arxius diversos (municipals, de l'Administració central i autonòmica, eclesiàstics, etc.). És a partir d'aquest grup inicial que l'entitat s'anà consolidant.

És difícil d'apreciar l'evolució anual en el nombre de socis fins al 1988, atesa la manca de normalització del procediment d'admissió en aquesta etapa primerenca. El desembre de 1987, integraven l'AAC un total de 140 professionals. Per tant, és evident que l'impuls dels primers anys fou ja notable.

De l'anàlisi dels socis d'aquells anys (juny, 1985 desembre, 1987), es dedueix que el 50% treballava en arxius de l'Administració local, el 23% ho feia en arxius dependents de la Generalitat, el 12% en arxius eclesiàstics, mentre que la resta es diluïa en arxius estatals, d'institucions oficials i corporacions, també, d'entitats i arxius privats. Aquest major nombre d'associats pertanyents a arxius municipals serà una característica constant fins avui.

En el termini de cinc anys (gener, 1988-gener, 1993), l'AAC ha triplicat els

seus efectius, fins a arribar al nombre actual, superior als quatre-cents. Aquest creixement ha estat estable i progressiu, amb una mitjana anual del 27%. Cal remarcar, potser, l'any 1988, en què el creixement fou espectacular (d'un 54% respecte del període anterior). Si durant els primers anys de vida de l'entitat, la procedència dels nous associats és realment diversa, a partir de 1989 la incorporació de nous socis és més selectiva: el major nombre d'altres provindrà bàsicament de personal al servei de les corporacions locals i de la Generalitat, mentre que seran més escadusseres les procedents d'altres arxius.

Salvant possibles errors, atesos els canvis de titularitats dels arxius que es produeixen d'una forma força continuada, actualment, l'AAC està integrada majoritàriament per associats que treballen en arxius de l'Administració local (un 46%), seguits dels arxiviers de l'Administració autonòmica (un 27%), dels arxiviers eclesiàstics (un 7%), dels arxiviers del Cos Facultatiu Estatal (un 6%), dels arxiviers de corporacions i institucions oficials (un 3%), i, finalment, dels arxiviers d'entitats, d'arxius privats i d'empreses.

D'altra banda, cal dir que l'increment del nombre d'associats guarda una relació directa amb l'augment del nombre d'adherits. I també que, a partir de 1992, s'ha de sumar la figura del soci institucional, assimilat al soci adherit. Així, si l'any 1988 el 71% de les altes eren de socis numeraris, el 1992 s'han reduït al 24%, davant del 29% i el 76%, respectivament, de socis adherits. Malgrat aquesta tendència, actualment el percentatge total de socis numeraris és del 65%, davant del 35% de socis adherits (28% de particulars i 7% d'institucionals).

El fet del creixement del col·lectiu de socis adherits podria explicar-se perquè, actualment, l'AAC està ja representada àmpliament per tots els sectors professionals al servei de les administracions públiques, i resta més oberta als nous professionals dels arxius d'empreses, privats o d'altres entitats i centres documentals, i, també, a persones i col·lectius interessats en la defensa del patrimoni documental.

Anotem, encara, que en el decurs d'aquests vuit anys de vida de l'AAC, s'han produït un total de trenta-cinc baixes, amb un promig anual d'un 1% del total. En la majoria dels casos, aquestes baixes són motivades per canvis en l'activitat professional o bé per la mateixa jubilació dels arxiviers.

El perfil bàsic de l'associat, quant a la titulació acadèmica, és el de llicenciat, preferentment en Geografia i Història, en les seves diferents branques. En alguns casos, es combina aquesta titulació amb alguna altra carrera de grau mig, sobretot la de Biblioteconomia i Documentació. Quant al soci adherit, la seva condició professional és més plural: personal contractat, professors universitaris i, fins i tot, professionals de camps paral·lels que, tot i no treballar directament en fons documentals, hi estan vinculats d'alguna manera o, senzillament, hi estan interessats.

Quant al règim econòmic, cal recordar que l'AAC és una entitat sense ànim de lucre, que basa les seves activitats en un pressupost d'ingressos i despeses aprovat per l'Assemblea General. Aquesta assemblea aprova igualment, al final de cada exercici, el balanç que confecciona el tesorero, en el qual es dona compte als socis del moviment econòmic de l'any.

Anotem, en darrer lloc, que en els exercicis en els quals s'escau l'organització d'unes Jornades d'Arxivística, es requereix de la confecció d'un pressupost extraordinari.

D'altra banda, les fonts de finançament amb què compta l'AAC per assolir els objectius que es proposa la seva Junta Directiva procedeixen, bàsicament, de les partides següents:

– *Quotes socials.* S'han establert tres tipus de quotes. La primera i majoritària és la dels socis en actiu i la dels adherits: ambdues categories paguen semestralment la mateixa quantitat. Una segona quota correspon als socis jubilats: aquests aporten exactament la meitat de la quota dels socis en actiu, segons l'acord de la Junta de maig de 1992. Finalment, existeix la quota del soci institucional o col·laborador, integrada per entitats i particulars simpatitzants amb el món dels arxius, els quals aporten una quota anual del 250% més que la dels socis en actiu.

La quantia de les quotes l'estableix la Junta Directiva, segons les necessitats de l'AAC. Des de 1985, només s'ha modificat dues vegades: el 1990 s'augmentà un 25% i el 1992 s'incrementà un 20%.

– *Subvencions.* Mercès a aquesta partida, l'AAC pot fer front a les seves publicacions, a l'organització de les Jornades i a d'altres activitats que requereixen un esforç econòmic considerable. Les aportacions procedeixen bàsicament d'entitats de dret públic: Generalitat de Catalunya, diputacions, ajuntaments, Ministeri de Cultura, INEM, etc., com, també, d'empreses del sector arxivístic.

– *Activitats pròpies.* No totes les activitats que es programen i que suposen el pagament d'una matrícula, generen be-

nefícis. Cada activitat requereix un pressupost per tal d'ajustar el preu de la matrícula i perquè guardi relació amb les possibilitats reals de l'Associació. Tanmateix, si la resposta a la convocatòria és molt positiva i s'aconsegueix una aflluència considerable de matrícules, es pot generar un petit marge de beneficis, que permetrà de programar noves activitats.

– *Venda de publicacions.* Aquesta és una font d'ingressos recent i que va en augment, d'acord amb la consolidació de les nostres publicacions.

– *Rendiment del capital.* Aquest capítol inclou els interessos del capital.

En el pressupost de l'AAC, hi ha també cinc capítols de despeses, als quals es destinen els ingressos. Aquests capítols són els següents.

– *Contractes de personal.* Correspon a les despeses de la nòmina i Seguretat Social de l'auxiliar administratiu, honoraris de professors i contractes eventuais de personal per a treballs especialitzats.

– *Publicacions.* Aquest capítol fa front a les despeses d'edició de la revista tècnica Lligall, butlletins, fullets, opuscles i altres publicacions de l'Associació.

– *Funcionament.* Aquesta partida inclou el material de secretaria, els desplaçaments i totes aquelles despeses que cal assumir per al funcionament administratiu de l'AAC, a més del lloguer del local social i de les aules. Cal dir que aquest capítol s'ha reduït de forma considerable, mercès al fet de poder ocupar uns despatxos a l'hotel d'entitats de la Generalitat de Catalunya.

– *Adquisició de Béns.* Inclou l'adquisició de llibres del fons bibliogràfic, compra de mobles, de material informàtic i d'aparells inventariables per al correcte funcionament de l'entitat.

– *Despeses financeres.* Correspon a allò que cal pagar obligatòriament per les comissions bancàries del cobrament de rebuts, interessos i retencions d'Hisenda.

4. Serveis i activitats

4.1. La formació

Com assenyalen els estatuts, una de les finalitats de l'AAC és promoure activitats de tipus cultural i professional per tal d'eleva el nivell tècnic dels associats i assegurar la seva formació permanent. Per això, la Junta Directiva ha reservat en els seus programes d'actuació un lloc singular a les accions encaminades a l'assoliment d'aquests objectius.

La restringida capacitat de disposició de recursos econòmics i materials actuals, en els primers anys, de fre a la política i a l'oferta de l'AAC en aquest àmbit. La nova Junta Directiva, sorgida de les eleccions de 1989, creà una vocalia específica, a la qual s'encomanaren les actuacions pertinents.

Les preocupacions de la Junta en aquesta àrea es poden caracteritzar de dues maneres. Unes, d'ampli abast i de resultats a llarg termini, respondrien a la necessitat de reivindicar una formació adequada als diferents nivells de responsabilitat dels professionals dels arxius, i, en conseqüència, de treballar per assolir unes titulacions oficials, encara inexistents, a nivells superior i mitjà. Altres, amb resultats a curt i mig termini, han restat circumscrites a l'àmbit concret de l'adquisició i el perfeccionament de coneixements i tècniques davant la manca d'un sistema formatiu estable i reconegut.

Entre les primeres, cal comptar reunions per estudiar i debatre propostes, accions per posar de manifest la problemàtica formativa dels arxivers, gestions i entrevistes amb responsables de corporacions professionals, administracions públiques i institucions acadèmiques per tal de fer conèixer les deficiències formatives del col·lectiu professional, etc. En les segones, es troben, d'una banda, els messtratges en arxivística i, de l'altra, els seminaris, cursets i cursos diversificats temàticament i professionalment.

Entenem escaient fer, tot seguit, una breu recapitulació de les principals actuacions de les juntes directives de l'AAC des de l'any 1985 en el sector formatiu.

a) Actuacions per al reconeixement i l'obtenció d'una formació i una titulació oficial en arxivística.

– Tardor de 1986. Reunions amb bibliotecaris i documentalistes per tal d'estudiar la problemàtica formativa dels tres col·lectius, en el marc del procés de reforma dels ensenyaments universitaris. Afirmació de la necessitat d'una formació especialitzada en arxivística per part dels representants de l'AAC.

– Tardor de 1987. Divulgació de la proposta elaborada pel grup de treball núm. 14 del Consell d'Universitats, en relació als estudis per a l'obtenció dels títols de diplomada i llicenciat en Ciències de la Documentació, la qual inclou subsidiàriament la formació arxivística. Durant el període d'informació pública l'AAC elabora i presenta davant la Secretaria General del Consell d'Universitats sengles propostes amb caràcter d'esmenes a la totalitat.

– Primavera-estiu de 1989. Per tal de

manifestar el rebuig de l'AAC a la inclusió de l'arxivística en les propostes d'estudis en Ciències de la Documentació, s'elabora i es difon el document *La posició de l'Associació d'Arxivers de Catalunya davant la proposta de diplomatura i llicenciatura en "Ciències de la Documentació"*.

- 1990. Reunions i entrevistes de membres de la Junta Directiva amb càrrecs dels departaments de Cultura, Governació i Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, com, també, amb la direcció de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, amb càrrecs d'institucions universitàries i acadèmiques i amb la Dirección de Archivos Estatales. Aquestes actuacions anaven orientades a expressar-los les deficiències formatives en arxivística en el context educatiu català i espanyol, i, alhora, a raonar el rebuig a les propostes sorgides del Consell d'Universitats i a la necessitat d'estudiar les alternatives presentades per l'AAC.

- Març de 1991. Entrevista amb la secretària general del Consell d'Universitats amb idèntiques finalitats a les assenyalades abans i, sobretot, per tal d'analitzar la possibilitat d'establir una proposta adequada i satisfactòria a la formació arxivística oficial.

- Maig de 1991. Reunió d'una delegació de la Junta amb el rector de la Universitat de València, en la seva qualitat de president de la Subcomissió d'Humanitats del Consell d'Universitats, que estudia les propostes de directrius dels estudis en Ciències de la Documentació.

- Primavera de 1991 - primavera de 1992. L'AAC proposa a la comunitat arxivística de la resta de l'Estat la redac-

ció d'un manifest denunciant la manca d'una formació específica en arxivística, de nivell universitari, i rebutjant la seva inclusió en el conglomerat de les propostes en Ciències de la Documentació. Aquesta proposta es concreta en el document *Per a uns estudis universitaris d'arxivística a l'Estat espanyol*, que és l'instrument a través del qual l'AAC impulsa i coordina una campanya de recollida d'adhesions arreu de l'Estat. El suport obtingut és més que notable, atès que s'hi adhereixen els sectors implicats amb una cobertura territorial molt àmplia. El manifest i les adhesions s'eleven al Consell d'Universitats per a la seva consideració i estudi.

En sengles reunions dels anys 1991 i 1992, el Consell d'Universitats aprova les directrius de la Diplomatura en Biblioteconomia i Documentació i les de la Llicenciatura en Documentació. Vistes les modificacions introduïdes en els continguts i en les denominacions en relació amb les propostes inicials, aquestes directrius suposen un element clarificador pel que fa a la seva afectació biblioteconòmica i documentalista.

- Juny de 1992. La campanya a favor dels estudis universitaris d'Arxivística culmina amb la "Jornada d'estudi i debat sobre els estudis en arxivística a l'Europa comunitària". Comptà amb la participació de directors d'escoles d'arxivers de cinc països de la CE i de cent seixanta professionals. En les mateixes dates s'obté l'homologació del II Màster d'arxivística per part de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

- Estiu de 1992 - primavera de 1993. Es continuen les gestions per a la transformació del Màster en interuniversitari. Per això es tenen reunions amb repre-

sentants de totes les universitats públiques catalanes. De moment, no fructificaren per raons d'ordre procedimental. Per aquest motiu, l'AAC es decanta per l'organització del III Màster amb la Universitat Autònoma i un altre amb la Universitat de Girona, alhora que es treballa per a la consecució d'un tercer, a impartir a la Universitat de Lleida el curs 1993-1994.

b) Actuacions en relació amb el foment de la formació en arxivística i el reciclatge de coneixements.

En aquest apartat cal diferenciar, d'una banda, les activitats formatives de llarga durada i de continguts amplis, el paper de les quals és pal·liar o exercir una funció supletòria de la manca d'uns estudis universitaris oficials, i que s'han concretat en els mestratges en arxivística. I, de l'altra, les de curta i mitjana durada (màxim 50 hores), encaminades a proporcionar coneixements específics, a través de curssets i seminaris.

Les activitats formatives de caire global programades fins a la primavera de 1993 han estat les següents:

– Cursos 1988-1989 i 1989-1990. I Màster en arxivística, organitzat per la UAB i l'AAC, amb la col·laboració de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat, l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, la Direcció de Archivos Estatales i les empreses Gama i Philips. Estructura: 27 crèdits les matèries obligatòries, 9 crèdits el treball de recerca i 8 crèdits les matèries opcionals; total, 44 crèdits. Alumnes admesos 40, dels quals han obtingut el títol 34.

– Cursos 1990-1991 i 1991-1992. II

Màster en arxivística, organitzat per la UAB, l'AAC i la Direcció General del Patrimoni Cultural. Hi col·laboren l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, la Direcció de Archivos Estatales i l'empresa Philips. Estructura: nombre mínim i màxim de crèdits a obtenir, 42 i 51 respectivament, repartits de la manera següent: 34 corresponents a les matèries obligatòries, 9 a les opcionals i 8 al treball final de recerca. Alumnes admesos: 42.

– Cursos 1992-1993. Primer curs del III Màster en arxivística, que s'imparteix a les universitats Autònoma de Barcelona i de Girona, organitzats a cada lloc per la respectiva Universitat, l'AAC i la Direcció General del Patrimoni Cultural. Al de Barcelona col·laboren l'Àrea de Cultura de la Diputació, la Direcció de Archivos Estatales i l'empresa Gama. Al de Girona, l'Ajuntament de Girona. Estructura: nombre mínim i màxim de crèdits a obtenir, 46 i 53,5 respectivament, distribuïts de la forma següent: 38 corresponents a les matèries obligatòries, 7,5 a les opcionals i 8 al treball final de recerca. A més, cada alumne haurà d'acreditar, abans d'acabar el mestratge, haver realitzat un mínim de 150 hores de pràctiques en arxius. Alumnes admesos a la UAB, 44, i a la UdG, 50.

L'organització d'un mestratge a la Universitat de Lleida durant els cursos 1993-1994 i 1994-1995 està pràcticament enllestita entre la institució acadèmica i l'AAC, i comptarà amb la col·laboració de la Diputació de Lleida. L'estructura serà la mateixa dels darrers màsters de la UAB i la UdG.

D'altra banda, les activitats formatives de caire especialitzat i de curta i mit-

ja durada (annex I), tenen com a objectiu fonamental contribuir a la formació continuada dels professionals dels nostres arxius, mitjançant l'oferta de cursos i seminaris de contingut específic i que abastin les diferents àrees de la formació unitària de l'arxiver. Se n'han organitzat, així, de paleografia i llatí medieval, de gestió de documents administratius, de conservació de suports documentals, etc.

4.2. Les publicacions

Aquest ha estat un dels objectius prioritaris de l'Associació, com, també, una de les activitats que ha assolit un grau més elevat de col·laboració per part dels associats i de participació econòmica exterior. Amb les seves publicacions (annex II), l'AAC ha cercat, des d'un començament, cobrir dos camps: informar els socis de les activitats i novetats de món arxivístic —tant de les directament relacionades amb la mateixa institució com de les altres organitzades en l'àmbit català i exterior— i formar i millorar el nivell tècnic dels professionals de l'arxivística.

Per aconseguir la primera finalitat, edita el *Butlletí Informatiu*, amb un grup que el coordina, i la col·lecció *Documents*. Per a la segona, hi ha la revista tècnica *Lligall*, amb el corresponent Consell de Redacció, la col·lecció *Eina* i les publicacions monogràfiques. Cal afegir que, pràcticament, totes les obres han sortit al carrer gràcies a la col·laboració econòmica d'un patrocinador públic o d'una empresa privada.

Descriurem, a continuació, les principals característiques de cadascuna d'aquestes publicacions:

1) *Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*. Tal com es pot llegir a l'editorial del primer número aparegut a començament de 1989, el Butlletí és "un mitjà de comunicació estable i dinàmic entre la Junta i el col·lectiu d'arxivers per tal d'afavorir l'imprescindible intercanvi d'idees, i també com a element informatiu de caire professional".

S'edita quatre cops l'any inicialment, i cinc a partir de 1991, i conté: editorial, notícies breus, un recull de la legislació recent i un altre de les notícies publicades en la premsa escrita, les novetats bibliogràfiques, les convocatòries d'activitats, les ofertes de treball i un breu resum dels acords i accions de la Junta Directiva.

Fins al moment, han sortit vint-i-dos números, impresos a una tinta i, normalment, amb quatre pàgines. El tiratge és de mil exemplars, els quals es reparteixen gratuïtament entre tots els socis, alhora que es fan arribar, també, a algunes institucions interessades. Abans d'aquesta publicació, la Junta elaborava un "Full Informatiu", de periodicitat irregular, autoeditat i que servia de vehicle de comunicació amb els associats.

2) *Documents*. En aquesta col·lecció s'han inclòs dues edicions dels Estatuts de l'AAC i tres edicions del Directori de socis.

3) *Eina*. Pensada com una col·lecció d'estudis en arxivística destinada a proporcionar de material tècnic i d'instruments de treball els associats, amb el màxim d'agilitat i el mínim de costos possible. S'edita informàticament i s'enquaderna amb coberta senzilla, ja que es tracta d'un material que, per la seva naturalesa, deixa de tenir validesa ràpidament. Fins al moment ha sortit el primer nú-

mero, dedicat a difondre la bibliografia arxivística existent a la Biblioteca del Parlament de Catalunya.

4) *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*. És la publicació periòdica tècnica de l'AAC i presenta un doble vessant: d'una banda, recollir les actes de les successives jornades d'arxivística organitzades per l'AAC; de l'altra, aplegar i difondre articles tècnics. El primer número va sortir el 1988 i, fins al moment, han vist la llum sis números, dels quals l'1, el 2, el 3 i el 6 han estat dedicats a les quatre jornades organitzades fins al moment.

Per norma, la revista *Lligall* conté tres seccions fixes: a) Arxivística: recull d'articles teòrics, doctrinals i d'investigació; b) Experiències: aplega l'explicació i exemple d'activitats concretes portades a terme en els nostres fons documentals; i c) Informació: conté la memòria anual de l'AAC i altres informes que es consideren oportuns de publicar.

La periodicitat del *Lligall* és anual, amb un número de més en els anys de celebració de jornades d'arxivística, que tenen lloc cada dos anys. El tiratge és de mil exemplars, els quals també es reparteixen gratuïtament entre els socis. A més, la consolidació d'aquesta publicació ha permès d'establir intercanvi amb una trentena d'institucions nacionals i estrangeres.

5) *Publicacions monogràfiques*. L'AAC no compta, si més no fins al moment, amb una col·lecció pròpia de monografies. Les que ha publicat han estat portades a terme mercès a la col·laboració amb la Diputació de Barcelona. El primer títol fou *Els arxius municipals de Barcelona*, de l'abril de 1988, que conté un detallat estudi dels arxius de qua-

ranta-quatre municipis de l'àrea de Barcelona, i les propostes d'actuacions que caldria dur a terme per tal de subsanar les disfuncions detectades. Aquest estudi fou completat i actualitzat l'any 1992.

Recentment, acaba de sortir la traducció al català del manual de Michel Roberge, *La gestió dels documents administratius*, amb el qual s'espera començar a dotar la bibliografia arxivística catalana de materials bàsics actualitzats, destinats a la formació dels estudiants i dels professionals.

4.3. La defensa de la professió

La normalització de la situació professional dels arxivers catalans ha estat un dels principals reptes de l'AAC d'ençà de la seva fundació el 1985. Això ha possibilitat portar a terme un seguit d'actuacions que s'han materialitzat en l'impuls donat a la formació especialitzada, a la reivindicació d'uns processos de selecció de professionals que en garanteixin la seva seriositat i el reconeixement de l'obligatorietat d'una titulació superior universitària per tal d'ocupar una plaça d'arxiver.

Pel que fa a la formació, ja s'han comentat, àmpliament, en el capítol anterior totes les iniciatives que s'han realitzat per tal de proveir el col·lectiu d'arxivers del país d'un programa de reciclatge i de formació especialitzada que permeti de fer front a les exigències actuals de la professió. Paral·lelament, la implantació de l'AAC en els tribunals on es dilucida un lloc de treball relacionat amb els arxius, i la provisió a les administracions públiques de temaris adients

per obviar progressivament els continguts obsolets i confusionaris, ha estat un objectiu prioritari, que s'ha anat assolint amb una certa lentitud.

Estretament imbricada amb aquesta política de presència activa quant al reclutament de professionals, s'ha persistit continuadament a defensar l'especificitat i la personalitat pròpies de la funció arxivística, com, també, la congruència de valorar un lloc de treball que precisa d'un coneixement pluridisciplinar. En aquest sentit, cal remarcar que el balanç és satisfactori, i que hom ha pres consciència de la necessitat de comptar amb un tècnic superior —usualment de la branca d'història i amb formació especialitzada en arxivística—, que sigui capaç de gestionar i dinamitzar els fons documentals al seu càrrec.

5. Presència de l'Associació d'Arxivers de Catalunya

5.1. La projecció de la professió a Catalunya

D'ençà de la creació de l'Associació l'any 1985, un dels seus objectius fonamentals ha estat la projecció de la professió a la societat, amb una voluntat de revalorar i evidenciar la seva necessitat tant a l'Administració pública, com a l'empresa privada. Aquesta política encaminada a sensibilitzar la ciutadania de la necessitat de preservar el patrimoni documental d'una nacionalitat amb tanta tradició històrica com Catalunya, s'ha traduït en la difusió pública dels projectes de més transcendència a través dels mitjans de comunicació, i en el compromís

d'assumir una actitud pedagògica per tal d'explicar a la societat la problemàtica de la nostra professió que més els afecta.

En aquest primer nivell de difusió i de presència activa de l'AAC, cal situar el Manifest fundacional difós a la primavera de 1986, la campanya —a nivell estatal— de reivindicació d'una formació universitària específica, el foment del debat entorn del sistema d'arxius català, i les periòdiques campanyes de sensibilització amb motiu de la convocatòria de les Jornades d'Arxivística de Catalunya.

Paral·lelament, l'AAC s'ha posicionat públicament en temes d'interès general o de conscienciació pública de qüestions concretes. Seria el cas de la reivindicació del retorn dels fons catalans conservats a l'Arxiu de la Guerra Civil a Salamanca; de l'actitud, sovint crítica, davant les institucions públiques demanant una millora important en les inversions esmerçades en el món del patrimoni documental, o bé fomentant el debat al voltant de temes com la imprescindible regulació del dret d'accés dels ciutadans a la documentació pública, i l'impacte dels nous suports en la perdurabilitat de la memòria històrica.

Amb tot, l'instrument més eficaç de projecció i de difusió de la professió, han estat les successives convocatòries de les Jornades d'Arxivística de Catalunya. Concebudes, inicialment, en el doble vessant d'àmbit de reflexió i de debat, per una banda, i de formació i d'actualització dels coneixements, per l'altra. Les Jornades s'han constituït en un punt de referència ineludible per als professionals del sector, i la seva convocatòria biannual ha esdevingut una ocasió privilegiada per fer sentir la nostra veu.

Fins al moment present, s'han celebrat les I Jornades a Ribes de Freser, el 1987, sobre els sistemes arxivístics català, espanyol, francès, italià i anglès; les II Jornades a Andorra la Vella, el 1989, sobre la classificació i l'avaluació dels documents; les III Jornades a Girona, el 1991, sobre l'accés a la documentació pública, i les IV Jornades a Sabadell, el 1993, sobre informàtica i arxius.

Estructurades mitjançant la presentació de ponències i la realització de debats, les Jornades han comptat des del començament amb la presència d'acreditats professionals estrangers i d'especialistes en la matèria, vinculats, d'una manera o altra, al tema tractat. Així, la intervenció de juristes, administrativistes, informàtics, especialistes en organització, historiadors i gestors han propiciat uns debats d'alçada, ben lluny de les visions sectorials i gremialistes. A més, cal afegir que la participació ha anat en augment, de manera que els gairebé dos-cents congressistes de la primera convocatòria s'han doblat pràcticament en la celebració de les IV Jornades.

D'altra banda, l'Associació col·labora d'una manera estable en l'organització de les Jornades entorn de "La Imatge i la Recerca Històrica", patrocinades per l'Ajuntament de Girona i de les quals, fins al moment, se n'han celebrat dues convocatòries, els anys 1990 i 1992.

5.2. *La projecció internacional de l'arxivística catalana*

El fet que l'AAC sigui encara una institució relativament jove, ha determinat que calgués primar, de bon començament i en els primers temps, la tasca enca-

minada a assolir la cohesió interna. Tanmateix, cal afegir que, ni en aquests moments inicials, s'abandonaren les relacions amb altres institucions, les quals s'entenien, també, com a fonamentals per a la correcta evolució posterior de l'entitat.

En un primer moment, aquestes relacions es van encaminar, sobretot, a cercar el reconeixement dels organismes estatals, nacionals i locals que tenen transcendència en el món dels arxius. Així, es van establir vincles, els més estrets possibles, amb el Ministeri de Cultura, la Generalitat de Catalunya, les quatre diputacions catalanes, diversos ajuntaments, altres organismes, associacions i col·legis professionals, etc.

Paral·lelament, s'anava intensificant i aprofundint la presència i els contactes de l'AAC més enllà de les nostres fronteres. Així, l'any 1988 es va adherir al Consell Internacional d'Arxius (ICA/CIA), i potser cal considerar aquesta adhesió com el fet que marca l'inici de la projecció exterior de l'AAC. L'abril de 1988, el Comitè Executiu del ICA/CIA decidí d'acceptar l'AAC com a membre del grup B (Organismes Nacionals i Regionals). Aquest fet, juntament amb la possibilitat de poder estar representada en el Fòrum d'Associacions Professionals (agost de 1988), propicià i facilità la tasca d'intensificació de les relacions amb associacions professionals anàlogues europees, alhora que pomogué un intercanvi d'experiències i coneixements ben enriquidor.

D'aquesta manera, en el terreny de les institucions, la nostra Associació va recolzar l'organització, per part de l'Ajuntament de Barcelona, de la reunió a la Ciutat Comtal del Comitè d'Arxius

Municipals del ICA/SMA, el maig de 1989. Paral·lelament, durant el 1989 va iniciar un contacte, que després ha esdevingut certament intens, amb el Grup d'Arxivers del Llenguadoc-Rosselló de l'Associació d'Arxivers Francesos.

En els anys següents, s'ha anat intensificant la nostra presència en els esdeveniments arxivístics internacionals. Així, els anys 1988 i 1992 s'organitzaren viatges col·lectius als congressos internacionals d'arxius de París i Montreal, el 1990 l'AAC va participar en la trobada d'associacions professionals d'arxivers d'Europa, organitzada a París per l'Associació d'Arxivers Francesos, i en les reunions de la CITRA a Madrid (1989) i Dresde (1990). L'any següent, el 1991, també va participar en la reunió de la CITRA, a Haarlem, i assistí al Congrés Europeu d'Arxius que, sota el títol "Les Archives de l'Europe sans frontières", es va celebrar durant el mes d'octubre a Maastricht.

Respecte d'aquest Congrés, cal remarcar que l'AAC hi va participar com a únic representant d'una associació professional de l'Estat espanyol.

L'any 1992 precisa d'una menció especial, atès que, a proposta de la Dirección de Archivos Estatales del Ministerio de Cultura, l'AAC fou elegida per tal de representar les associacions professionals espanyoles a la secció corresponent (CIA-SPA) per al proper quadrienni. L'entrada de l'AAC a la Secció d'Associacions del Consell Internacional d'Arxius (CIA/SPA) ha estat una gran notícia per al nostre col·lectiu, ja que entenem que cal considerar-la com un fruit del reconeixement a la trajectòria de la nostra Associació i, alhora, un recolzament a la feina que s'ha portat a terme en els darrers anys. En aquest sentit, l'AAC ha participat, per primer cop, a la reunió del CIA/SPA a Londres, l'abril de 1993.

ANNEX I

Cursos de Formació de l'AAC
(1986-1993)

(Les informacions relatives a cada activitat es distribueixen de la manera següent: nom del curs i seminari, durada, lloc de realització, professorat i nombre d'inscrits)

– Desembre de 1986. Seminari sobre *Normes elementals de restauració*; 8 hores; Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona; Carme Sistach i Mariona Herrera; 25 inscrits.

– Març-maig de 1988. *Curs general de paleografia*; 28 hores; Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona; Josefina Arnall i Ignasi Baiges; 30 inscrits.

– Octubre-desembre de 1988. Repetició del curs anterior augmentat a 40 hores.

– Octubre-novembre de 1989. *Curs d'organització dels arxius administratius*; 41 hores; Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona; 8 professionals d'arxius de l'Administració local i autonòmica catalana; 30 inscrits.

– Novembre-desembre de 1989. Repetició del curs anterior.

– Abril de 1990. Seminari *La gestió dels documents administratius*; 15 hores; Centre de Formació de Personal de l'Ajuntament de Barcelona; Michel Roberge; 35 inscrits.

– Maig de 1992. Repetició del seminari anterior a la Sala Europa de l'Hotel d'Entitats, seu de l'AAC; 35 inscrits.

– Febrer de 1993. *Curs/Taller de conservació de suports documentals*; 21 hores; Hotel d'Entitats, Barcelona; Carme Bello, Àngels Borrell, Ramon Alberch,

Danielle Neirinck, Jordi de la Rica; 25 inscrits.

– Març-abril de 1993. *Curs bàsic de llatí medieval*; 31 hores; Hotel d'Entitats, Barcelona; Laureà Pagarolas; 12 inscrits.

Les activitats d'aquesta mateixa naturalesa, organitzades per l'AAC i altres entitats, han estat les següents:

– Abril de 1987. *Curs d'iniciació a l'arxivística*; organitzat per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, en col·laboració amb l'AAC; 15 hores; IEI, Lleida; membres de l'AAC.

– Febrer-març de 1988. *Curs sobre tècniques d'investigació històrica. Paleografia, diplomàtica i arxivística catalanes dels segles XIII-XV*; organitzat per l'AAC, l'Arxiu Històric Municipal de Girona i l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes del Col·legi Universitari de Girona; 35 hores; Arxiu Històric de la Ciutat de Girona; Gabriel Roura, Josep M. Pons i Guri i Christian Guilleré; 25 inscrits.

– Maig de 1990. *Curs de restauració i conservació dels suports d'arxiu*; organitzat per l'AAC i l'Institut d'Estudis Ilerdencs; 18 hores; IEI, Lleida; Ramon Alberch, Carles Soro i Carme Sistach; 30 inscrits.

ANNEX II

Publicacions de l'AAC
(1986-1993)

– *Butlletí de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*, 22 números, gener, 1989 - setembre, 1993.

– *Documents*,

1. *Estatuts de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*, juny, 1986 (inclou la relació

de socis, tancada l'1 de març de 1986).

2. *Directori de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*, abril, 1988.

3. *Directori de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*, març, 1990.

4. *Estatuts de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*, març, 1989.

5. *Directori de l'Associació d'Arxivers de Catalunya*, maig 1993.

– *Eina*, 1 (1989).

– *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 1 (1988), 2 (1990), 3 (1991), 4 (1991), 5 (1992), 6 (1993).

– Monografies:

• Els arxius municipals de Barcelona (Realitzat per l'AAC per encàrrec de la Diputació de Barcelona), Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988, 175 pàg.

• CASTILLO i SAHÚN, Virgínia: *Els arxius municipals a la circumscripció de Barcelona*, 1991, Barcelona: Diputació de Barcelona, 1992, 29 pàg. més ap. i làm.

• ROBERGE, Michel: *La gestió dels documents administratius*, Barcelona: Diputació de Barcelona i AAC, 1993, 169 pàg.

Referències bibliogràfiques:

– “L'Association des Archivistes de Catalogne”, *La Gazette des Archives*, número 149 (2n trimestre 1990), pàg. 129-130.

– “Perspectivas de las Asociaciones Profesionales de Archiveros”, *Tábula. Revista de Archivos de Castilla y León*, 1 (1992), pàg. 211-223.

RESUMEN

La *Associació d'Arxivers de Catalunya*, a pesar de sus pocos años de vida, viene desarrollando una actividad realmente notable en el sector, representando a los archiveros y sirviendo de marco de referencia en el proceso de definición e impulso de la profesión. Este artículo pretende ser una memoria de la AAC, desde su fundación el 1985 hasta 1993, cuando, coincidiendo con un cambio de la Junta Directiva, se inicia una nueva etapa de consolidación.

Así, en este trabajo se explica el proceso de formación de la Asociación, como resultado de una necesidad y una mayor sensibilización social y política, paralela al establecimiento de un sistema archivístico del país; su estructura organizativa y su composición; su financiación y la distribución de los gastos; las actividades formativas, tanto las dirigidas al reconocimiento y la obtención de una formación y un título oficial como los cursos de Máster y los cursillos específicos; las publicaciones, concretadas principalmente en el *Butlletí Informatiu* i la revista tècnica *Lligall*, y, finalmente, la proyección de la profesión en Catalunya, cuyo máximo exponente son las Jornadas, y la presencia internacional de la AAC, que forma parte actualmente de la Sección de Asociaciones del CIA/ICA.

El artículo se acompaña de anejos sobre cursos específicos de formación organizados, relación de publicaciones y referencias bibliográficas sobre la AAC.

RÉSUMÉ

La "Associació d'Arxivers de Catalunya" (Association des Archivistes de Catalogne) quoiqu'encore fort jeune, est extrêmement active dans son domaine. Elle représente les archivistes et a servi de cadre de référence à tout le processus de définition et de promotion de la profession. Cet article est en quelque sorte la mémoire de l'A.A.C. depuis sa création en 1985 jusqu'à 1993, date marquant une nouvelle étape de sa consolidation et coïncidant avec un changement de conseil d'administration.

Le but de ce document est d'une part, de retracer le processus de formation de l'Association, répondant à un besoin et à une plus grande sensibilisation sociale et politique, parallèlement à la mise en place d'un système d'archives en Catalogne; d'autre part de décrire sa structure organisationnelle et sa composition, le financement et la répartition des dépenses, les activités de formation, qu'il s'agisse de la reconnaissance d'une formation et obtention d'un diplôme officiel ou des cours de Master et stages spécifiques; les publications, notamment le "Butlletí Informatiu" et la revue technique "Lligall"; enfin de refléter la projection de la profession en Catalogne, avec pour meilleure preuve l'organisation de Journées et la présence internationale de l'A.A.C. qui fait actuellement partie de la Section des Associations du CIA/AIC.

Cet article s'accompagne d'une information sur les cours de formation spécifique, d'une liste de publications et de références bibliographiques sur l'A.A.C.

SUMMARY

The *Associació d'Arxivers de Catalunya* (the Catalan Archivists' Association), in spite of its relatively short life, has been doing excellent work in the sector, representing archivists and serving as a reference framework in the process of defining and promoting the profession. This article sets out to give a report on the AAC since it was founded in 1985 up until 1993, a year which, coinciding with a change in the Executive Board, has marked a new stage of consolidation of the association.

The paper thus explains the founding process of the Association which was the result of an existing need and greater social and political awareness, and which happened in parallel to the establishment of an archive system in Catalonia. It then goes on to take a look at: the association's organisational structure and make-up; financing and distribution of expenditure; training activities, both those aimed at recognising and obtaining proper training and an official diploma, such as the Masters courses, and also at the more specialised courses, and publications, most of which are published in the *Bulletí Informatiu* and the technical journal, *Lligall*. Finally, it considers the recognition and image of the profession in Catalunya, whose main forum are the Working Days, and the international presence of the AAC which is currently a member of the Section of CIA/ICA Associations.

A number of annexes are attached to the article listing the specific training courses organised, publications and the bibliographical references referring to the AAC.